

TARIK ÖZÇELİK

Basiret Gazetesi Penceresinden

93 Harbi'nde İstanbul'da

RUMELİ GÖÇMENLERİ

ARAŞTIRMA-İNCELEME

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

© 2022, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 219

Araştırma-İnceleme: 31

ISBN 978-625-7471-66-4

Sertifika No: 52315

1. Baskı: İstanbul, 2022

Yazar:

Tarık Özçelik

Yayın Yönetmeni:

İrfan Güngörür

Editör:

Osman Durmaz

Sayfa/Kapak Düzeni:

DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Egokitap (Sertifika No: 51549)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Basiret Gazetesi Penceresinden 93 Harbi'nde İstanbul'da Rumeli Göçmenleri;
Tarık Özçelik (Dr. Öğr. Üyesi)

İstanbul : DBY Yayınları, 2022.

110 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 219) ___ Dizin var.

ISBN 978-625-7471-66-4

1- Tarih 2- Yakınçağ Tarihi 3- Osmanlı Tarihi 4- Türk Basın Tarihi

Bu kitap, 03.08.1993 tarihinde Marmara Üniversitesi Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Tarih Anabilim, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalında Prof. Dr. Cevdet KÜÇÜK danışmanlığında tamamlanan "Basiret Gazetesine Göre Doksanüç Harbinde İstanbul'da Rumeli Göçmenleri (1877-1878)" başlıklı yüksek lisans tezinin yeniden düzenlenmiş hâlidir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul

Tel. - Faks: +90 212 526 98 06

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

TARIK ÖZÇELİK

Basiret Gazetesi Penceresinden

93 Harbi'nde İstanbul'da

RUMELİ GÖÇMENLERİ

ARAŞTIRMA-İNCELEME

“dün”den öğrendikleriyle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

İçindekiler

Önsöz	9
Kısaltmalar	13
Giriş	15
Basiret Gazetesi.....	15
1877-78 Osmanlı-Rus Harbi'nin Sebepleri.....	17
Birinci Bölüm	
Göçlerin Sebepleri	21
İç Sebepler.....	21
Dış Sebepler	21
Rus Askeri Kuvvetlerinin İlerlemesi	21
Yerli Hristiyanların Tacizleri	22
Gasp ve Yağma Olayları.....	23
Manevi Baskılar	24
Göç Yolları	24
Deniz Yolu ile Yapılan Göçler	24
Demiryolu ile Yapılan Göçler	27
Karayolu ile Yapılan Göçler	28

İkinci Bölüm

Muhacirlerin İstanbul'da Geçici İskânı	29
Muhacirlerin İstanbul'a Ulaşmaları	29
Muhacirlerin Sayısı	30
Muhacirlerin Durumu.....	32
Asakir-i Mülkiyeliler'in İskân Sırasındaki Hizmetleri.....	33
Muhacirlerin Geçici Olarak İskân Edildiği Yerler	34
Umuma Açık Olan Yerler	35
Camiler	35
Tekke ve Zaviyeler.....	37
Devlet Daireleri.....	37
Hususi Yerler	38
Saraylar	38
Diğer Özel Haneler.....	39
İskân İçin Yapılan Barakalar	41
Gayrimüslim Muhacirlerin İskânı	42
Muhacirlerin Yaşadığı İlginç Olaylar.....	43
Muhacirlere Karşı Kötü Davranışlar	43
Muhacirlerin Birbirlerini Kaybetmeleri.....	44

Üçüncü Bölüm

Muhacirler İçin Oluşturulan Komisyonlar	47
İdare-i Umumiye-i Muhacirin Komisyonu	47
İskân-ı Muhacirin Komisyonu	48
Muhacirin Sıhhiye Komisyonu	49
Muhacirin İâne Komisyonu	50
Milletlerarası Muhacirlere Yardım Komitesi	50
Sermaye-i Şefkat-i Osmaniye (Turkish Compassionate Fund)...	51
İ'âne-i Muhacirin Encümeni.....	52
Umum Muhacirin Komisyonu	53
Bazı Mahalli Komisyonlar.....	59

Dördüncü Bölüm

Muhacirlere Yardım Faaliyetleri	61
Yardım Toplama Gayretleri.....	61
Ali Suavi'nin Yardıma Katkıları.....	62

Mithat Paşa'nın İngiltere'den Yardım Çağrısı.....	63
Muhacir Vekillerinin İngiltere'den Yardım Çağrısı.....	63
Yapılan Yardımlar.....	63
Nakdi Yardımlar.....	64
Ayni Yardımlar	67
Fıtır Sadakasının Muhacirlere Tahsisi.....	70
İmarat-ı Amire'deki Aşure Bedelinin Muhacirlere Tahsisi	72
Karaköy Köprüsü Gelirinin Muhacirlere Tahsisi.....	72
İthal Mallara Muhacirler için Zam Teşebbüsü	73
Diğer Yardım Faaliyetleri	73
Mevlid Tertibi	73
Konser Tertibi.....	74
Tiyatro Tertibi.....	75

Beşinci Bölüm

Muhacirlerin Karşılaştıkları Sorunlar	77
Yevmiye Dağıtımında Aksaklıklar	77
Muhacirlerin İstihdam Edilmesi	78
Muhacirlerin Elllerinde Bulunan Hayvanlarının Satılması	
Meselesi	79
Muhacirlerin Sağlık Problemleri.....	79
Cenazelerin Defni Meselesi.....	80
Şehrin Asayışı ve Muhacirler.....	81
Muhacirlerin Anadolu'ya Sevki.....	82
Muhacirlerin Geldikleri Yerlere Dönme Teşebbüsleri	83

Sonuç	85
--------------------	----

Kaynakça	87
-----------------------	----

Ekler	89
--------------------	----

Dizin	105
--------------------	-----

Önsöz

Göçler ve göçmen meseleleri, Yakınçağ Türk Tarihinde üzerinde önemle durulması gereken mühim konular arasında yer alır. Çünkü XVIII. yüzyılın ikinci yarısından günümüze kadar çeşitli sebepler yüzünden öz yurtlarını terk etmeye maruz bırakılan ve sayıları milyonları aşan muhacirler memleketimize akın akın göç etmişler ve bu göçmenler burada yeni bir hayata başlamışlardır.

Göç meselesi fert veya toplumların bir yerden başka bir yere göç etmeleri ve bunların gittikleri yerlerde sadece iskân olunmalarından ibaret basit bir olay değildir. Aynı zamanda bir devlet ve millet için sosyal, idari, hukuki, ekonomik, siyasi, millî ve kültürel bakımdan çok çeşitli yönleri bulunan ve çözülmesi gereken büyük bir problemdir. Güncelliğini hiç yitirmeyen göç ve muhacir meseleleri, Osmanlı döneminde olduğu gibi Cumhuriyet döneminde de farklı zaman dilimlerinde idarecileri bir hayli meşgul etmiştir.

Yakınçağ Türk göç tarihinin en önemli safhalarından birisini 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi sırasında ve sonrasında meydana gelen göçler oluşturur. Bu savaş sırasında Rus ve Bulgarların izlediği ve kendileriyle özdeşleşen insanlık dışı, vahşi ve zalimane siyaset ve uygulamaları neticesinde, işgale uğrayan Osmanlı topraklarındaki Müslüman ahalinin göç etmekten başka

şansı kalmamıştır. “93 Harbi” de denilen bu savaşta Osmanlı ordularının yetersizliği ve sürekli gerilemesi, fakat en önemlisi Rus ve Bulgarlar tarafından yapılan akıl almaz işkence ve katliamlar neticesinde yerli sivil halk göç etmeye mecbur kalmıştır. Savaşın bitiminden sonra da devam eden göç, Osmanlı Devleti’ni sosyal, siyasi, ekonomik, millî, kültürel ve demografik yönde etkilemiş, ayrıca Balkanlar’da bazı millî devletlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Göç meselesi ile ilgili yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Ahmet Cevat Eren, Türkiye’de Göç ve Göçmen Meseleleri, İstanbul 1966, isimli eseri ile genel bir çalışma yapmış, Bilal N. Şimşir, Rumeli’den Türk Göçleri, Ankara 1989, 3 ciltlik eseri ile 1877-1885 tarihleri arasında konu ile ilgili Türk, Fransız ve İngiliz belgelerinin dökümünü yapmış, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yakınçağ Tarihi kürsüsü öğrencileri tarafından bazı ve- sikalar mezuniyet tezi olarak hazırlanmış (İ.Ü. Merkez Kütüphanesi Nr.14578 ve 14676), Faruk Kocacık, “Balkanlar’dan Anadolu’ya Yönelik Göçler (1878-1890)”, Osmanlı Araştırmaları, sayı 1, İstanbul 1980, s.137-190, isimli makalesinde 1878-1890 yılları arasındaki meseleleri ele almış, Erol Aköğretmen, 1877-1878 Kışında İstanbul, Göçmenlerle ilgili Sorunlar, Çözümler (Basılmamış Doktora Tezi), isimli bir çalışma yapmış, Nedim İpek ise, Rumeli’den Anadolu’ya Türk Göçleri 1877-1890, (İ.Ü.S.B.E. Basılmamış Doktora Tezi) adıyla hazırladığı Doktora tezini, daha ziyade neşredilmiş vesikalara ve arşiv vesikalarına dayandırarak, 1877-1890 yılları arasında göç ve göçmen meseleleri hakkında önemli bilgiler vermiştir.

Bu çalışma ile “93 Harbi” olarak da bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşının başlamasıyla Rumeli’deki topraklarından İstanbul’a doğru göç eden, büyük çoğunluğu Müslüman olan ahalinin İstanbul’da karşılaştıkları zorluklar, ne halde oldukları, hükümet tarafından kendileri için alınan tedbirler, kamuoyunun tepkisi ve günlük hayatta meydana getirdikleri değişiklikler, zamanın

ciddi, tirajı yüksek, günlük bir gazetesi olan Basiret’ten tespit edilmeye çalışılmıştır. Ali Efendi’nin çıkardığı Basiret Gazetesi’nin seçilmesindeki ana sebep, 93 Harbi’nin başlamasıyla birlikte muhacirlerin meseleleri ile İstanbul’a ilk gelmeye başlamalarından itibaren yakinen ilgilenmesidir.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşının başlangıcından itibaren taranmaya başlanan Basiret Gazetesi, büyük boy olmak üzere dört sayfa ve her sayfada 6 sütun olarak neşredilmiştir. İşte 24 Nisan 1877’den 23 Mayıs 1878’e yani gazetenin kapatılma tarihine kadar yayımlanmış nüshaların tamamı -o zamanlarda yayımlanan gazetelerde henüz alt başlıklar kullanılmadığı için- sütun sütun taranarak bu çalışma meydana getirilmeye çalışılmıştır.

O dönem gazetelerinde muhacirler üzerine çalışmamı tavsiye eden ve bugün aramızda bulunmayan değerli araştırmacı İsmail Eren’e Allah’tan rahmet diler, yardımlarını esirgemeyen Sn. Prof. Dr. Zekeriya Kurşun’a ve sayın hocam Prof. Dr. Cevdet Küçük’e en içten teşekkürlerimi sunmayı bir vazife bilirim.

Ayrıca yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış bu çalışmanın basılmasında başta İrfan Güngörür olmak üzere emeği geçen DBY Yayınları çalışanlarına müteşekkirim.

Tarık Özçelik
Kırklareli, 2022

Kaynakça

1. Süreli Yayınlar

Basiret Gazetesi, Nr: 2074-2448, 13 Nisan 1293-11 Mayıs 1294.

Vakit Gazetesi, Nr: 930, 25 Mayıs 1878.

2. Kaynak Eser, Araştırma ve İnceleme Eserleri

“Asakir-i Mülkiye”, *Türk Ansiklopedisi*, C.I, S. 435.

Ahmed Lütfi Efendi, Sirozi, *Muhacirin Hakkında Risâle*, Lâ Türki Matbaası (Tarihsiz).

Ahmed Mithat, *Zübdetü'l- Hakayık*, İstanbul 1295.

Ahmed Saib, *Son Osmanlı-Rus Muharebesi*, Mısır 1327.

Akkayan, Taylan, *Göç ve Değişme*, İstanbul 1979.

Aköğretmen, Erol, *1877-1878 Kışında İstanbul, Göçmenlerle İlgili Sorunlar; Çözümler*, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 1982.

Ali Efendi (Basiretçi), *İstanbul'da Yarım Asırlık Vekayi-i Mühimme*, İstanbul 1325.

Ali Efendi (Basiretçi), *Yıldız'ın Hatası: Devlet-i Aliyye-Rusya Muharebesi 1293*, İstanbul 1324,

Ali Fuad, *1293 Osmanlı-Rus Seferi*, C. I-III, İstanbul 1327.

Alp, İlker, *Belge ve Fotoğraflarla Bulgar Mezalimi (1878-1989)*, Ankara 1990.

Bilmen, Ömer Nasuhi, *Büyük İslam İlmihali*, İstanbul 1970.

Çelik, Hüseyin, *Ali Suavi Hayatı ve Eserleri*, (İ.Ü.S.B.E. Basılmamış Doktora Tezi) İstanbul 1991.

Danişmend, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.IV, İstanbul 1961.

Ebüzziya, Ziyad, “Ali Efendi Basiretçi”, *D.İ.A.*, C.II, S. 388-389,

- Eren, Ahmed Cevat, *Türkiye'de Göç ve Göçmen Meseleleri*, İstanbul 1966.
- Geray, Cevat, *Türkiye'den ve Türkiye'ye Göçler ve Göçmenlerin İskânı (1923-1961)*, Ankara 1962.
- İpek, Nedim, *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri (1877-1890)*, (İ.Ü.S.B.E. Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 1991.
- Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C.VIII, Ankara 1988.
- Kerman, Zeynep, *Haziran-Temmuz ve Ağustos 1877, Rusların Asya ve Rumeli'de Yaptıkları Mezalim*, İstanbul 1987.
- Kocacık, Faruk, "Balkanlar'dan Anadolu'ya Yönelik Göçler (1878-1890)", *Osmanlı Araştırmaları*, Sayı 1, İstanbul 1980, S.137-190.
- Kurat, Akdes Nimet, *Rusya Tarihi*, Ankara 1987.
- Kurat, Yuluğ Tekin, *Henry Layard'ın İstanbul Elçiliği (1877-1880)*, Ankara 1968.
- Mahmud Celaleddin Paşa, *Mir'ât-ı Hakikat*, C.I-II, İstanbul 1326.
- Sedes, İ. Halil, *1877-1878 Osmanlı-Rus ve Romen Savaşı*, C.I-VIII, İstanbul 1935-1940.
- Shaw, Stanford J., Shaw, Ezel Kural, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, Çev. Mehmet Harmanlı, C.II, İstanbul 1983.
- Süleyman Paşa, *Umdetü'l-Hakayık*, C.-III, Ankara 1989.
- Şimşir, Bilal N., *Rumeli'den Türk Göçleri*, C.I-III, Ankara 1989.
- Tuğlacı, Pars, *Bulgaristan ve Türk-Bulgar İlişkileri*, İstanbul 1984.
- Türkgeldi, Ali Fuat, *Mesail-i Mühimme-i Siyasiye*, Haz. Bekir Sıtkı Baykal, C.II, Ankara 1987.
- Us, Hakkı Tarık, *Meclis-i Meb'usan Zabıt Ceridesi 1293:1877*, C.I-II, İstanbul 1939-1954.
- Yerlikaya, İlhan, "Basiret", *D.İ.A.*, C.V, S.103-105.
- Yerlikaya, İlhan, *Basiret Gazetesi 1870-1878*, (İ.Ü.S.B.E. Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 1991.

Dizin

A	
Abdülhamid	24, 30, 35, 38, 41, 48, 52, 53, 55, 58, 66, 69, 71, 73, 74, 82
Adalar	65
Agop Efendi	75
Ahkâm-ı Adliye	34
Ahmed Efendi	50, 52
Ahmed Hamdi Paşa	39
Ahyolu	26
Ahyolu Bergosu	26
Ajans Hawas	16
Aleksandre	18
Alemdağı	37, 41, 42, 55, 56, 57, 58
Ali Efendi	11, 15, 16, 17, 28, 33, 34, 45, 50, 61, 72, 76, 78, 81, 83, 84, 87, 93
Ali Suavi	62, 67, 81, 84, 87
Alman	17, 25, 70
Almanya	18, 56, 70
Amik Ovası	56
Anadolu	10, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 31, 32, 47, 53, 56, 82, 83, 85, 88
Hisarı	71
Ankara	10, 17, 18, 21, 33, 51, 67, 87, 88
Antalya	55
Apostol Efendi	52
Ardahan	64
Asakir-i Mülkiyeliler	33, 34
Asım Paşa	53
Atik Valide Camii	71
Atınadoros Efendi	52
Avusturya	17, 18, 24, 25, 32, 64
Konsoloshanesi	32
Ayasofya	35, 36, 37, 54, 59, 62, 71
Ayasofya Camii	36, 62, 71
Ayastefanos Antlaşması	83, 86
B	
Babayatık	83
Bâbîâli	18, 31
Bab-ı Meşihat	44
Bab-ı Zabtiye	30
Bağdat	55
Bahçekapı	32, 40, 44, 48
Balçık	30, 42
Balkan	18

Hristiyanları 18
 Balkanlar 10, 18, 21, 88
 Bandırma 54
 Bartın 67
 Basiret Gazetesi 2, 11, 15, 16, 32,
 61, 62, 84, 88
 Batı Trakya 26
 Bayezid Camii 73
 Bazaar Oriental 70
 Bergos 26, 42
 Beşiktaş 34, 38, 40, 71
 Beşinci Ordu 59
 Beylerbeyi 41, 71
 Beyoğlu 16, 50, 75, 80, 93
 Beypazarı Kazası 66
 Beyrut 25
 Bilad-ı Selase 40, 49, 82
 Boğaziçi 34, 42, 80
 Bosna-Hersek 18
 Bourdett Coutts 51, 52
 bulaşıcı hastalıklar 79, 83, 86
 Bulgarlar 10, 18, 22, 42
 Burgas 26
 Bursa 44, 52
 Vilayeti 57, 58
 Büyükkada 68

C-Ç

Cemal Bey 50, 93
 Cemile Sultan 66, 68
 Cemiyet-i İsrailiye 69
 Cevat Bey 27
 Çatalca 56, 57
 Çemberlitaş 33
 Çengelköy 71
 Çerkez 25

Çırağan Sarayı 82
 Çırağan Vakası 16, 84
 Çorlu 83
 Çukurova 56

D

Daily Telegraph Gazetesi 52
 Darphane Hastanesi 51
 Dedeâğaç 26
 Dersaadet 26, 49, 52, 57
 Deve Hanı 38
 Dobruca 21
 Doğu Trakya 19
 Dussab Efendi 74

E

Edirne 18, 26, 27, 29, 30, 37, 52,
 83, 84
 demiryolu 30
 Mütarekesi 19, 22, 27
 Vilayeti 24
 Edirnekapı 40, 81
 Emin Hilmi Efendi 52
 Emir Buhari Tekkesi 37
 Esat Paşa 34
 Eski Zağra 22
 Eyüp 40, 71, 81

F

Fatıma Sultan 68
 Fatih 48, 62, 71
 Fenerbahçe 37, 41, 54, 59
 Feridun Bey 75
 Feyzi Paşa 48, 55
 Filibe 26, 27, 30

Fraissinet 25
 Fransa 16, 18, 24, 25, 70
 Fransız-Alman Harpleri 17

G

Galata 40, 71
 Gavatello Paşa 74
 Gedikpaşa 40, 75
 Gelibolu 83
 Gurebâ Hastanesi 50, 92
 Gurko 22
 Gümüşsuyu mezarlığı 56

H

Hacı Ahmed Fehmi Bey 40
 Hacı Ahmet Efendi 36
 Hacı Emin Efendi 64
 Hacı Musa Efendi 34
 Hafız Mahmud Efendi 52
 Hafız Mehmet Şakir Efendi 35
 Hafız Paşa 47
 Hain Boğazı 22
 Halil Paşa Çiftliği 42
 Hamidiye Vakıf Dairesi 47
 Hamid Sancağı 66
 Hasan Fehmi Efendi 52, 55
 Havsa 83
 Hekimoğlu Ali Paşa Camii 37
 Hidayet Camii 32, 44, 48
 Hilal-i Ahmer Cemiyeti 49, 66, 80
 Hirsh 65, 68, 69
 Hocazade Mehmet Efendi
 Filibeli 41
 humma 79
 Hüdaverdizade Ohannes Efendi 50

İ

İbrahim Edhem Efendi 69
 İbrahim Paşa 64
 İdare-i Umur-ı Hesabiye 47
 İdare-i Umur-ı İskâniye 47
 İngiliz kamuoyu 51
 İngiltere 18, 24, 51, 63, 64, 70
 İskenderiye 69
 İskenderun 25
 İsmail Adil Paşa 67
 İstanbul 10, 15, 16, 17, 18, 19, 21,
 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30,
 31, 32, 33, 34, 35, 37, 40, 42,
 43, 44, 47, 49, 50, 51, 52, 54,
 61, 62, 63, 70, 71, 73, 77, 79,
 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 88

İstavroz 41
 İtalya 18, 65
 İzmir 52, 56
 Valisi 57
 Vilayeti 57
 İzmit Sancağı 58

J

James Long 64, 65
 Jean Plan 65

K

Kabakça 28, 57
 İstasyonu 28
 Kabataş 30, 42
 Kadıköy 34, 40, 59
 Kadri Efendi 52
 Kâğıthane 38
 Kasr-ı Hümayünü 38

- Kalas 26
Kandilli 71
Karaağaç 26
Karadağ 18
Karadeniz 26
Karaköy Köprüsü 72
Karsitdi Trakir Polo 68
Kastamonu 45
Kavala 25, 26, 56
Kemaleddin Efendi 64
Kıbrıs 25
Kırşehir 67
Kızanlık 22
Kireçburnu 42
Konya 45
Korçakof 19
Kosova 45, 52
Köstence 21, 26
demiryolu 21
Kuruçeşme 39
Kuzguncuk 40
Küçük Ayasofya Mahallesi 35
- L**
- Lagofet Bey 50
Lariski 83
Layard 51, 70, 88
Lazkiye 25
Lloyd 25
Londra Antlaşması 17
Lordlar Kamarası 63
- M**
- Mabeyn-i Hümayun 30, 39, 53
Magosa 26
Mahmud Celaleddin Paşa 40, 88
Mahmudiye Mektebi 38
Mahmud Paşa 41, 58, 66
Maltepe 54
Margosyan Efendi 75
Meclis-i Meb'usan 36, 53, 74
Mehmed Nafi Efendi 52
Mekteb-i Sultani 62, 67
Mekteb-i Tıbbiye 49
Menekşelizade Emin Efendi 52
Messageries Maritimes 25
Meşrutiyet 16
Mısır Hıdivi 68
Midilli Adası 65
Mihail Harito Efendi 52
Mihaliç 57
Moralı Celal Bey 40
Muammer Paşa 47
Muhacirin İ'ane Komisyonu 50, 78
Muhacirin Komisyonu 32, 37, 41,
42, 44, 47, 48, 50, 53, 55, 62,
77, 78, 81, 83
Muhsin Han 70
Mustafa Bey 52
Muzıka-i Hümayun 74
- N**
- Nafia Nezareti 37, 50
Nasır Paşa 66
Nasuhi Bey 49, 84
Naşid Paşa 48
Nazım Bey 75
Necip Paşa 38, 39, 74, 75
Nemçe 25
Niğbolu 32
Nuri Bey 54
Nuruosmaniye Camii 36

- O**
- Ortaköy 34
Osmanlı-Rus Harbi 9, 17, 85
Osmanlı-Sırp savaşı 33
Osman Paşa 75
- P**
- Pangaltı 74
Panslavizm 17
Paris 17, 65
Paris Muahedesi 17
Pasko Bayacı 64
Petersburg 19
Plevne 27, 29, 30, 75
Pörsir 64
Prusya 16
- R**
- Rafet Bey 39
Ragıb Bey 52
Rasim Paşa 83
Razgrad 22
Reichstadt 18
Reşad Efendi 64
Reşat Bey 75
Reşid Paşa 53
Reuter 16
Rıfat Bey 66
Rıfat Efendi 57
Rıza Paşa 68
Roma 65
Rumeli 10, 19, 21, 22, 24, 26, 27,
30, 42, 43, 47, 51, 52, 57, 63,
65, 68, 71, 79, 80, 84, 85, 88
Yahudileri 42
- Rusya 17, 18, 21, 24, 31, 41, 80,
83, 87, 88
Rüşdi Paşa 39
- S-Ş**
- Sadık Paşa 48
Sa'di Bey 50
Safvet Bey 74
Safvet Paşa 39
Said Paşa 39, 53
Salamon Efendi 52
Salih Paşa 84
Sarıgüzel Mahallesi 34, 37
Selanik 25, 26, 27, 45, 52
Sermaye-i Şefkat-i Osmaniye 51, 84
Server Paşa 65, 68
Sihhiye Komisyonu 49, 51, 80, 84
Sırbistan 17, 18
Sırpalar 18
Silivri 83
Sinop 26, 64
Sirkeci 30, 32, 33, 35, 36, 40, 43, 48
Garı 30
İskelesi 33, 43
Sivas 67
Skobelef 23
Slav 17
Sultan Ahmet Camii 36
Suriye 25, 48, 54
Şakir Bey 42
Şehir Mektubu 17, 28, 33
Şehremaneti 30, 31, 35, 44, 54,
77, 93
Şeyh Eşref Efendi 37
Şeyh Süleyman Efendi 32, 36, 44,
48, 50, 53, 93

Şirket-i Hayriye 24, 35, 65, 72
Şövalye Divneciyanı 69
Şumnu 23, 32

T

Tahir Efendi 50, 93
Tanzifat-ı Belediye 30
Tanzifat İdaresi 78
Tanzifat Komisyonu 38, 57
Tarik-i Gülşeni 37
Tatarpazarcık 27, 30
Tekfurdağı 83
Tersane-i Amire 26
Tersane Konferansı 18
Tevfik Bey 19
Tırhala 48
Tırnova 22
Tırnovi 32
tifo 79
tifüs 79
Topkapı 43
Trablusgarb 26, 69
Trablusşam 55, 56
Tulça 21, 26
Tuna 18, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 91
Tuna Nehri 21
Tunus 26

U-Ü

Urfa 64
Üsküdar 34, 40, 42, 48, 56, 71, 80

V

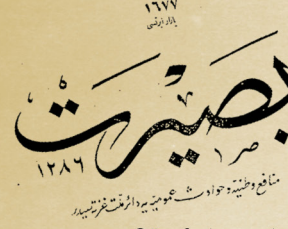
Vakit Gazetesi 62
Varna 26, 32, 43
Vasilaki Efendi 41, 54
Vidin 26
Von Hara 75

Y

Yahudi 29, 38
Yanbolu 30
Yanya 52
Yaver Efendi 52
Yeni Camii 36, 48, 54, 71
Yeni Zağra 22

Z

Zabtiye Nezareti 26, 47
Zarifi 73
Zuzandor 65
Zühdü Bey 50, 93

Basiret Gazetesi Penceresinden
**93 Harbi'nde İstanbul'da
RUMELİ
GÖÇMENLERİ**

Göç, fert veya toplumların bir yerden başka bir yere gidip iskân olunmalarından ibaret basit bir olay değildir. Bunun siyasî, idarî, hukukî, ekonomik, sosyal, millî, kültürel vb. birçok yönü bulunmaktadır. Güncelliğini hiç yitirmeyen göç ve göçmen meseleleri tarihimizde gerek Osmanlı gerekse Cumhuriyet döneminin farklı zaman dilimlerinde idarecileri bir hayli meşgul etmiştir.

Yakın dönem Türk göç tarihinin en önemli safhalarından birisini 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi sırasında ve sonrasında meydana gelen göçler oluşturur. Bu savaş sırasında Rus ve Bulgarların yerli halka karşı izlediği insanlık dışı uygulamalar neticesinde, işgale uğrayan Osmanlı topraklarındaki Müslüman ahalinin göç etmekten başka şans kalmamıştır. 93 Harbi de denilen bu savaşta Osmanlı ordularının yetersizliği ve sürekli gerilemesi, fakat en önemlisi Rus ve Bulgarlar tarafından yapılan akıl almaz işkence ve katliamlar neticesinde yerli sivil halk göç etmeye mecbur kalmıştır.

Bu çalışma ile 93 Harbi olarak da bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşının başlamasıyla Rumeli'deki topraklarından İstanbul'a doğru göç eden, büyük çoğunluğu Müslüman olan ahalinin karşılaştıkları zorluklar, buldukları şartlar, hükümet tarafından alınan tedbirler, kamuoyunun tepkisi ve günlük hayatta meydana getirdikleri değişiklikler, zamanının ciddi, tirajı yüksek, günlük bir gazetesi olan Basiret'ten tespit edilmeye çalışılmıştır. Zira Ali Efendi'nin çıkardığı Basiret, 93 Harbi'nin başlamasıyla birlikte muhacir meseleleri ile çok yakından ilgilenmiştir. Kamuoyunun dikkatini onların perişan haline çeken gazete, muhacirlerle ilgili hemen her meseleyi ilgili mercilerin dikkatine sunmuş ve sorunlara acil çözüm bulunması için elinden geleni yapmaya çalışmıştır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-7471-66-4
9 786257 471664